
ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
(рецензія на книгу: Баюра Д.О. Система корпоративного управління в Україні: стан та перспективи розвитку : монографія / Д.О. Баюра. — К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. — 288 с.)

Розвиток національної економіки України протягом тривалого періоду вимагає формування нових структур та технологій управління. Це, насамперед, пов'язано із створенням нової парадигми соціально-економічних відносин між суб'єктами господарювання та власниками капіталу. Для вирішення проблеми формування складної системи корпоративного управління в Україні, оцінки стану та встановлення перспективи розвитку побудована логічна структура монографічного дослідження.

На підставі аналізу етапів становлення корпоративного управління (с.29 — 31) та її концепції встановлено основні принципи (с. 42 — 44), що є основою узгодження інтересів суб'єктів корпорації (с. 107 — 109).

Доведено, що наявність розбіжностей інтересів груп акціонерів викликає суперечності, що пов'язано з функціонуванням інформаційно-комунікаційної системи щодо оприлюднення даних про діяльність корпорацій та реалізацією важливої функції менеджменту, тобто контролю. У зв'язку з цим у підрозділі 2.3 наведено основні напрями усунення таких суперечностей, без чого неможливе підвищення мотивації персоналу щодо вирішення проблем ефективності управління. Автором підкреслено, що «Важливим фактором при трансформації системи корпоративного управління в Україні є інформаційна відкритість та прозорість у діяльності акціонерних товариств» (с. 180). Далі наведено досвід країн, у яких цей процес має багаторічну еволюцію й встановлено зв'язки в системі корпоративного управління в Україні (рис. 4.1, с.184).

Матеріали розділів 1, 2 є теоретичною основою для формування організаційно-економічного механізму корпоративного управління. На цій підставі та за результатами аналізу діяльності акціонерних товариств у розділі 3 запропоновано його структуру, можливості оцінки ефективності загальних зборів акціонерів, теоретично обґрунтовано роль наглядового органу та правління підприємств акціонерної власності у формуванні ефективної стратегії розвитку. Поряд із ефективним контролем визначено методологічне й практичне значення внутрішнього та зовнішнього аудиту як важливого інструменту корпоративного управління.

У розділі 4 головну увагу приділено дослідженню еволюції корпоративного права в Україні та статистичного матеріалу щодо розвитку корпоративної власності. Це дозволило встановити структурні зрушення системи корпоративного управління. Проте доцільним є більш ретельне дослідження інституціональних засад корпоративного управління (див., наприклад, Дементьев В.В. Институты: проблема определения понятия, — с. 5 — 34, в кн. «Проблемы современной экономики и институциональная теория / под ред. В.В. Дементьева, Р.М. Нурева. — Донецк : ДонНТУ, 2009. — 500 с.).

Створення індикаторів оцінки ефективності корпоративного управління, безумовно, є методологічним забезпеченням формування стратегії розвитку корпорацій та корпоративного сектору економіки в цілому.

Останній розділ присвячено вдосконаленню системи корпоративного управління. Така проблема виникає через законодавчу незабезпеченість управління та функціонування корпоративного сектору економіки. Закони України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди) зі змінами 18.12.2008 № 693-VI, «Про визначення підсудності справ з питань приватизації та з корпоративних спорів» зі змінами 15.12.2006 № 483-V не охоплюють значну частину регулювання процесу корпоративного управління.

На підставі використання якісних та вартісних (які обов'язково мають кількісні характеристики) запропоновано засоби підвищення ефективності корпоративного сектору економіки України. На основі дослідження факторів підвищення ефективності корпоративного управління доведено, що головним мотиваційним чинником є раціональна дивідендна політика, яка відсутня на сучасному етапі розвитку.

Автором обґрунтовано, що корпорація є системою, яка розвивається й організується. Такі властивості системи здійснюються через їх реструктуризацію. У цих умовах необхідно забезпечити оперативний моніторинг якості управління корпораціями, що дозволяє попереджувати кризові явища (с. 227) та підвищити продуктивність менеджменту. Водночас підкреслено, що «в Україні неефективно використовується... розвинутий науковий потенціал...» (с. 230). Це, дійсно, є фактором гальмування процесу вдосконалення практики корпоративного управління.

Слід зазначити, що автором доведено, що корпоративна соціальна відповідальність базується на принципах мотивації й культури (підрозділ 5.4), для чого в монографії визначено функції корпоративної соціальної відповідальності та процедуру формування корпоративної культури акціонерного товариства.

У цілому монографія є результатом узагальнення досвіду наукових досліджень та практики функціонування корпоративних утворень й розробки пропозицій щодо підвищення ефективності управління такими суб'єктами господарювання.

Вважаю, що монографія Баюра Д.О. «Теоретично-методологічні аспекти корпоративного управління» має науково-практичне значення, тому стане корисною для науковців, студентів, фахівців у галузі менеджменту.

І. О. Александров,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту
Донецького національного університету